

[https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-32](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-32)

УДК 342.9+351

ДЕМИДЧУК Людмила

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0001-8718-0996>e-mail: ludalv.ua@gmail.com

САПОЖНИК Дмитро

Львівський торговельно-економічний університет

<https://orcid.org/0000-0002-1125-8571>e-mail: dimalv.ua@gmail.com

ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

У статті розглянуто адміністративно-правові проблеми контрольно-наглядової діяльності у сфері захисту прав споживачів за якістю та безпекою споживчих товарів і послуг в умовах сучасних реформ органів державної влади. Метою дослідження є встановлення співвідношення понять нагляд і контроль за дотриманням законодавства у сфері захисту прав споживачів як правових категорій. Розглянуто основні контрольні повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування у сфері захисту прав споживачів. Наведено положення щодо проведення заходів, спрямованих на зміцнення взаємодії структурних підрозділів Держпродспоживслужби з органами місцевого самоврядування. Показано, що поняття «контроль» і «нагляд» широко використовуються як у теорії, так і в законодавчій діяльності, проте дотепер ці поняття не набули чітких визначень, з яких стало б зрозумілим співвідношення закладених у них функцій. Виконуючи контрольно-наглядові повноваження, держава в особі уповноважених органів здійснює припинення порушень законодавства у сфері захисту прав споживачів, забезпечення якості та безпеки харчових продуктів здійснює попередній, поточний і подальший контроль, при цьому застосовуючи заходи адміністративного впливу до осіб, які допустили такі правопорушення. Запропоновані заходи щодо вдосконалення законодавства в частині розмежування функцій контролю та нагляду в державному управлінні на основі зазначених критеріїв, регламентації контрольної та наглядової процедур, що дасть змогу обмежити правовими рамками контрольно-наглядову діяльність держави. При цьому може бути знято низку проблем у царині системи державного управління, зокрема, знизиться рівень корупції, надмірного адміністративного тиску у сфері підприємницької діяльності.

Ключові слова: контроль, нагляд, контрольно-наглядова діяльність, контрольно-наглядова функція, законодавство, адміністративне правопорушення.

DEMIDCHUK LUDMILA, SAPOZHNIK DMYTRO

L'viv University of Trade and Economics

STATE CONTROL AND SUPERVISION IN THE FIELD OF CONSUMER PROTECTION

The article examines the administrative and legal issues of control and supervision in the area of consumer protection over the quality and safety of consumer goods and services in the context of modern reforms of public authorities. The purpose of the study is to establish the correlation between the concepts of supervision and control over compliance with legislation in the field of consumer protection as legal categories. The author examines the main controlling powers of public authorities and local self-government bodies in the field of consumer protection. The author provides provisions on measures aimed at strengthening the interaction of structural units of the State Service of Ukraine on Food Safety and Consumer Protection with local self-government bodies. It is shown that the concepts of "control" and "supervision" are widely used both in theory and in legislative activities, but so far these concepts have not received clear definitions which would make it clear how the functions they contain relate to each other. In exercising control and supervision powers, the state, represented by authorised bodies, suppresses violations of legislation in the field of consumer protection, quality and safety of food products, conducts preliminary, current and subsequent control, while applying administrative measures to the persons who have committed such offences. It is stated that recently the system of state controlling bodies has been subject to justified criticism both by the professionals exercising such control and by the "controlled" objects. The authorities exercising state control in the field of consumer protection, as well as over the quality and safety of consumer goods, are no exception. It is noted that the controlling apparatus of the authorities has grown significantly in recent years, and this numerical growth is not always justified. Often, controlling authorities duplicate each other. There are no established contacts and coordination of activities of various controlling authorities. These shortcomings prevent the use of potential opportunities for improving economic governance inherent in control. The article proposes measures to improve legislation in terms of separation of control and supervision functions in public administration based on the specified criteria, regulation of control and supervision procedures, which will allow limiting the legal framework of control and supervision activities of the State. This may help to resolve a number of problems in the public administration system, in particular, reduce the level of corruption and excessive administrative pressure in the field of business.

Keywords: control, supervision, control and supervisory activity, control and supervisory function, legislation, administrative offence.

Стаття надійшла до редакції / Received 15.04.2025

Прийнята до друку / Accepted 11.05.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Принцип законності є основним принципом будь-якої правової держави. В Україні принцип законності є обов'язковим так, як закріплений на законодавчому рівні. Проте випадки недотримання закону

поширені та численні в усіх сферах правовідносин. Державний контроль і нагляд є основним адміністративним засобом попередження, виявлення та припинення порушень законодавства у сфері захисту прав споживачів, забезпечення якості та безпеки харчових продуктів, а також запобігання захворюванням (отруєнням) людей, пов'язаним із вживанням (використанням) неякісної, небезпечної продукції.

У зв'язку з цим особливого значення набуває адміністративно-правові заходи з контролю і нагляду за додержанням норм чинного законодавства. Існують загальнодержавний і функціональний види державного контролю. Перший вид контролю вирізняється тим, що він здійснюється в масштабах усієї держави, від імені вищих державних органів. Другий має вузькоспеціалізований міжгалузевий функціональний характер.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

В правничому середовищі виокремлюють три організаційно-правові способи забезпечення законності та державної дисципліни суб'єктів організаційних управлінських відносин у сфері адміністративно-правового регулювання: державний контроль, державний нагляд і державна контрольно-наглядова діяльність [1 – 3]. У сфері захисту прав споживачів держава здійснює також наглядову діяльність. Нагляд як відмінний від контролю, інший організаційно-правовий спосіб забезпечення законності та державної дисципліни у сфері адміністративно-правового регулювання є особливою специфічною формою діяльності відповідних державних органів, також спрямовану на систематичний постійний нагляд за діяльністю суб'єктів управлінських адміністративно-правових відносин з метою перевірки відповідності їхніх рішень і дій нормам чинного законодавства. Існує твердження, що нагляд – це свого роду звужений контроль, а відмінність між адміністративним надглядом і контролем проявляється в широті охоплення обстеженням сфери діяльності, а також у специфіці методів і правових форм впливу [4].

ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ, КОТРИМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ СТАТТЯ

Поняття «контроль» і «нагляд» широко використовуються як у теорії, так і в законодавчій діяльності, проте дотепер ці поняття не набули чітких визначень, з яких стало б зрозумілим співвідношення закладених у них функцій. У діючому законодавстві приділена, на нашу думку, недостатня увага співвіднесенню зазначених термінів, відсутні чіткі критерії розмежування контролю та нагляду. Як наслідок, піднаглядність діяльності служби з нагляду у сфері захисту прав споживачів і благополуччя людини полягає в тому, що піднаглядні їй об'єкти можуть бути не пов'язані між собою будь-якими спільними відомчими інтересами, оскільки їй нагляд поширюється на всіх юридичних осіб та індивідуальних підприємців, які здійснюють господарську діяльність на споживчому ринку.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є встановлення співвідношення понять нагляд і контроль за дотриманням законодавства у сфері захисту прав споживачів як правових категорій. Досягнення поставленої мети вбачається через встановлення функціонального тлумачення понять нагляд і контроль, визначення доцільності перенесення функціональних значень термінів нагляд і контролю у сферу споживчого права; виокремлення тих ознак, що відмежовують нагляд за дотриманням законодавства від контролю у сфері захисту прав споживачів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Можна стверджувати, що загалом законодавство України не проводить чіткого розмежування понять «контроль» і «нагляд». Так, один з основоположних нормативних правових актів у цій царині – Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» розмежувань між зазначеними поняттями не містить [5]. В ньому розглядаються лише відносини щодо здійснення контролю. Той самий недолік має місце і у федеральному законі «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» та низці інших, які виходять з ідентичності розглядуваних державних функцій.

Водночас значна частина нормативно-правових актів розділяє ці державні функції. Така тенденція простежується у Законі «Про місцеве самоврядування в Україні», Законі України «Про систему громадського здоров'я», постановах уряду України, що затверджують положення про державні служби тощо. Тобто, законодавство певною мірою все ж таки розводить контроль і нагляд, вживаючи той чи інший термін стосовно різних управлінських ситуацій, але це робиться в досить безсистемному порядку. Така ситуація значно ускладнює побудову державної управлінської контрольно-наглядової системи та відповідних санкцій.

У п. 1 Положення про Держпродспоживслужбу України [6] серед сфер реалізації державної політики зазначені, зокрема: «», «епідеміологічний нагляд (спостереження)», «дозиметричний контроль», «контроль за цінами», «метрологічний нагляд», «ринковий нагляд», «нагляд (контроль) у сфері АПК», «нагляд (контроль) у сфері охорони прав на сорти», «контроль за додержанням законодавства про захист прав споживачів», «нагляд (контроль) за додержанням заходів біологічної ... безпеки», «здійснення радіаційного контролю» тощо. Тобто служба здійснює нагляд і контроль за виконанням обов'язкових вимог законодавства України у сфері забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя населення, захисту прав споживачів та у сфері споживчого ринку, а також здійснює у встановленому порядку перевірку діяльності юридичних осіб,

індивідуальних підприємців та громадян щодо виконання вимог санітарного законодавства, законодавства у сфері захисту прав споживачів, правил продажу окремих видів товарів тощо. При цьому служба виносить обов'язкові приписи про ліквідацію порушень, видає вказівки та рекомендації щодо способів і строків їх усунення, що також характерно формам реагування адміністративного нагляду

Контроль як організаційно-правовий спосіб забезпечення законності та державної дисципліни та специфічну форму діяльності відповідних державних органів з систематичного спостереження та нагляду за діяльністю суб'єктів управлінських адміністративно-правових відносин з метою перевірки відповідності їх рішень та дій вимогам законності та державної дисципліни, що включають в себе три обов'язкові елементи: *по-перше*, перевірку фактичного результату діяльності підконтрольних суб'єктів (фізичних та юридичних осіб) у порівнянні з очікуваними, наміченими, прогнозованими показниками; *по-друге*, перевірку шляхів та засобів досягнення цього результату, відповідність використаних при цьому методів вимогам права, моралі, моральності, ділової та службової етики, господарської доцільності; *по-третє*, прийняття за результатами контролю відповідних заходів як позитивного організаційно-спонукального характеру (заходів матеріального та морального заохочення та стимулювання), так і негативної якості (різних заходів службово-дисциплінарного та адміністративного примусу, а також притягнення до різних видів правової відповідальності).

Отже, різновидом державного управління та регулювання в економічній сфері є функціональний контроль і нагляд [7].

Виконуючи контрольно-наглядові повноваження, держава в особі уповноважених органів здійснює припинення порушень законодавства у сфері захисту прав споживачів, забезпечення якості та безпеки харчових продуктів здійснює попередній, поточний і подальший контроль [8], при цьому застосовуючи заходи адміністративного впливу до осіб, які допустили такі правопорушення. В межах зазначених повноважень здійснюється нагляд за відповідністю державним санітарно-епідеміологічним правилам, нормам і гігієнічним нормативам:

- харчової цінності харчових продуктів; безпечності харчових продуктів, матеріалів і виробів, що контактують з харчовими продуктами, парфумерної та косметичної продукції, засобів гігієни, а також тютюнових виробів;
- безпеки умов розроблення, підготовки до виробництва та виготовлення продукції, її зберігання, транспортування, реалізації та вживання (використання);
- безпеки послуг, що надаються у сфері роздрібної торгівлі та сфері громадського харчування;
- умов утилізації або знищення неякісної, небезпечної продукції;
- організації та проведення санітарно-протиепідемічних (профілактичних) заходів, спрямованих на запобігання захворюванням (отруєнням) людей, пов'язаним із вживанням (використанням) продукції; умов та якості харчування населення [9].

При цьому здійснюється державний контроль за відповідністю державним стандартам якості, пакування, маркування, інформації про продукцію, що реалізується в торгівлі, якості послуг, що надаються у сфері торгівлі та сфері громадського харчування, а також за дотриманням правил продажу окремих видів товарів, правил надання послуг у сфері громадського харчування. Форми таких заходів наведені в табл.1.

Таблиця 1

Форми державного нагляду і контролю

Проведення: перевірок діяльності громадян, у тому числі індивідуальних підприємців, та юридичних осіб з виготовлення та обігу харчової продукції, надання послуг у сфері торгівлі та сфері громадського харчування, які включають у себе за потреби: обстеження територій, будівель, приміщень, споруд, транспортних засобів.
Розгляд документів, необхідних для оцінки якості та безпечності продукції, умов її виготовлення та обігу.
Проведення досліджень (випробувань) продукції.
Проведення експертизи продукції (санітарно-епідеміологічної, токсикологічної, ветеринарно-санітарної, товарознавчої та ін.), проєктів нормативних і технічних документів, за якими передбачається здійснювати виготовлення нової продукції.
Розслідування і припинення порушень законодавства російської федерації в галузі захисту прав споживачів, забезпечення якості та безпеки харчових продуктів.
Аналізу причин і умов виникнення та поширення хвороб людей і тварин, а також проведення заходів, спрямованих на їх ліквідацію та профілактику

Джерело: складено авторами

За своїм правовим характером Держпродспоживслужба є контрольно-наглядовим державним органом, який здійснює свою міжгалузеву діяльність, спрямовану на захист прав споживачів. У сфері захисту прав споживачів здійснюється контрольно-наглядова діяльність за:

- виконанням правил продажу окремих видів товарів і правил надання послуг у сфері споживчого ринку, побутового, транспортного обслуговування та громадського харчування;
- дотриманням встановленого законодавством України порядку проведення підтвердження відповідності продукції та послуг, що надаються у сфері торгівлі та сфері громадського харчування, вимогам нормативних документів;

– виконанням санітарно-протиепідемічних (профілактичних), ветеринарно-санітарних і протиепізоотичних заходів, спрямованих на запобігання виникненню, поширенню та ліквідацію інфекційних і неінфекційних захворювань (отруєнь) людей, пов'язаних із вживанням (використанням) продукції, а також хвороб тварин, загальних для тварин і людини.

Перевірки та розслідування здійснюються посадовими особами та фахівцями органів державного нагляду та контролю з питань, що належать до їх компетенції, відповідно до методичних та інструктивних документів, затверджених в установленому порядку органами державного нагляду та контролю. Згадані перевірки поділяються, у свою чергу, на планові та позапланові (наказом Міністерства аграрної політики та продовольства України № 5 від 03.01.2023 р. затверджено Перелік підстав для здійснення позапланових заходів державного контролю ... на період воєнного стану).

Планові перевірки проводяться, як правило, з комплексу питань забезпечення якості та безпеки продукції. За результатами зазначених перевірок, у разі виявлення порушень у сфері захисту прав споживачів і забезпечення якості та безпеки продукції, посадові особи та фахівці органів державного нагляду і контролю в межах своєї компетенції застосовують заходи адміністративного припинення і впливу відповідно до законодавства України. Основні функції з контролю та нагляду у сфері захисту прав споживача показано нарис.1.

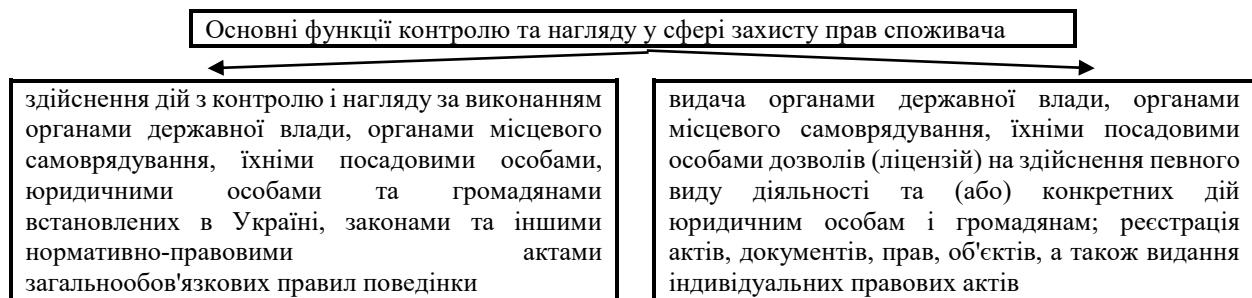

Рис. 1. Функції контролю та нагляду у сфері захисту прав споживача

Джерело: складено авторами

Слід об'єктивно зазначити, що останнім часом система державних контрольних органів зазнавала обґрунтованої критики як з боку фахівців, які здійснюють цей контроль, так і з боку «підконтрольних» об'єктів. Не становили винятку й органи, що здійснюють державний контроль у сфері захисту прав споживачів, а також за якістю та безпекою споживчих товарів. Зазначалося, що за останній час контрольний апарат значно зріс, і не завжди це чисельне зростання виправдане. Найчастіше контрольні органи дублюють один одного. Відсутні налагоджені контакти та координація діяльності різних контрольних органів. Ці недоліки заважають використовувати закладені в контролі потенційні можливості для вдосконалення управління в економічній сфері.

Наприклад, дублювання контрольно-наглядових повноважень у сфері захисту прав споживачів державними органами спостерігається в контролі за рекламою. Необхідно зазначити, що недобросовісна та недостовірна реклама низькоякісних і небезпечних для громадян товарів і послуг істотно порушує права споживача, ставить під загрозу здоров'я населення, крім того, вводять споживачів в оману стосовно рекламованого товару через імітацію (копіювання чи наслідування) загального проєкту, тексту, рекламних формул, зображень, музичних або звукових ефектів, що використовуються в рекламі інших товарів, чи за допомогою зловживання довірою фізичних осіб або нестачі в них досвіду, знань, досвіду, досвіду, досвіду, досвіду, знань, знань, знань, досвіду, знань. наразі контроль за рекламою здійснюють одразу два органи - Антимонопольний комітет України і Держпродспоживслужба. Аналогічна ситуація склалася в питанні застосування адміністративної відповідальності за правопорушення, передбаченого Кодексом України про адміністративні правопорушення (самовільне зайняття земельної ділянки прибережної захисної смуги водного об'єкта, водоохоронної зони водного об'єкта або зони (округу) санітарної охорони джерел питного і господарсько-побутового водопостачання). Склалася незрозуміла ситуація з питання застосування норм Кодексу щодо порушення вимог законодавства про участь у пайовому будівництві багатоквартирних будинків і (або) інших об'єктів нерухомості, оскільки Держпродспоживслужба, не будучи уповноваженим державним органом виконавчої влади з цих питань не має права здійснювати адміністративне провадження, а спеціального органу, уповноваженого здійснювати адміністративне провадження щодо порушень у сфері пайового будівництва, наразі немає. А вирішити це питання можна тільки шляхом внесення поправок до Кодексу про адміністративні правопорушення України, що передають повноваження зі здійснення адміністративного провадження з таких питань Держпродспоживслужбі.

Однією з головних проблем в організації захисту прав споживачів і благополуччя людини слід відзначити недостатньо чітку взаємодію державних органів влади, зокрема Держпродспоживслужби, з виконавчими органами місцевого самоврядування, а також громадськими об'єднаннями споживачів. Взаємодія органів місцевого самоврядування з територіальними підрозділами Держпродспоживслужби

необхідна насамперед у питаннях надання інформації органами місцевого самоврядування про кількість і предмет виявлених правопорушень, а також участі в проведенні навчання та атестації посадових осіб органів місцевого самоврядування, які здійснюють контрольні повноваження у сфері захисту прав споживачів. При органах місцевого самоврядування відсутні експертні відділи (в той час як громадські об'єднання можуть проводити незалежну експертизу якості та безпеки товарів, робіт і послуг). У зв'язку з цим має бути чітка регламентація взаємодії зазначених органів за необхідності проведення підрозділами Держпродспоживслужби споживчих експертиз.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Підсумовуючи, слід вказати на пріоритетність напрямку вдосконалення законодавства в частині розмежування функцій контролю та нагляду в державному управлінні на основі зазначених критеріїв, регламентації контрольної та наглядової процедур, що дасть змогу обмежити правовими рамками контрольно-наглядову діяльність держави. У результаті може бути знято низку проблем у царині системи державного управління, зокрема, знизиться рівень корупції, надмірного адміністративного тиску у сфері підприємницької діяльності.

Напрошується висновок про необхідність створення в структурі Держпродспоживслужби України інформаційних центрів, призначених для збору та аналізу інформації про порушення прав споживачів в кожному територіальному утворенні, також, з метою розв'язання проблем взаємодії зазначених органів доцільне створення в структурі органів Держпродспоживслужби Координаційної ради місцевих органів влади з питань захисту прав споживачів.

З метою підвищення рівня знань споживача про свої права та організації споживчої просвіти, враховуючи досвід Німеччини [10], необхідно регламентувати порядок проведення органами Держпродспоживслужби обміну актуальною інформацією по питаннях захисту прав споживачів з органами місцевого самоврядування та об'єднаннями споживачів, організації заходів (семінарів, нарад, виступів у ЗМІ тощо) з цих питань. В мережі інформаційно-консультаційних центрів, повинні бути створені громадянам умови для активнішого використання ними свого права на одержання консультацій та інформації з питань правильної споживчої поведінки під час вибору товарів і платних послуг, а також з правових і соціальних питань.

Література

1. Настюк В. Я., Белевцева В. В. Адміністративно-правові режими в Україні: монографія. Х.: *Право*, 2010. 128 с.
2. Галунько В., Стеценко С., Берlach А. та ін. Адміністративне право та адміністративний процес України в умовах воєнного, стану: колективна монографія / за заг. ред. В. Фелика, В. Курила. К.: «Видавництво Людмила», 2023. 704 с.
3. Глотов Б. Б., Вітер Д. В. Культурно-цивілізаційний вибір українського народу : монографія / Б.Б. Глотов., К.: *Моноліт*, 2009. 318 с.
4. Педак І. С., Рижикова І. В. Тенденції подання категоріального апарату «державний контроль» у теоретичній рефлексії. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2012. № 2 (38). С. 37-42.
5. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності. Постанова Закон України № 877-V від 5.04.2007 р. (в ред. від 09.02.2025 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>.
6. Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Постанова Кабінету Міністрів України № 667 від 2 вересня 2015 р. (в ред. від 16.02.2022 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF#Text/>
7. Цепенда В. М. Класифікація видів державного контролю. *Електронне видання. Державне управління: удосконалення і розвиток*. <https://orcid.org/10.32702/2307-2156-2019.9.79>
8. Андрощук І., Чабанюк С. Трансформація сучасних методів та інструментів управління сучасними підприємствами в контексті викликів цифровізації. *Центрально-український науковий вісник. Економічні науки*. 2023. Вип. 9 (42). С. 260-271.
9. Вербовий А. О., Менів Л. Д. Актуальні питання захисту прав споживачів. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія ПРАВО*. 2024. Вип. 85. Ч. 1. С. 249-254. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.1.35>.
10. Verbraucherpolitischer Bericht der Bundesregierung 2024. Deutscher Bundestag 20. Wahlperiode Unterrichtung durch die Bundesregierung. Drucksache 20/14100. 05.12.2024. URL: <https://dserver.bundestag.de/btd/20/141/2014100.pdf>.

References

1. Nastiuk V. Ya., Bielievteva V. V. Administrativno-pravovi rezhimy v Ukraini: monohrafiia. Kh.: *Pravo*, 2010. 128 s.
2. Halunko V., Stetsenko S., Berlach A. ta in. Administrativne pravo ta administrativnyi protses Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: kolektyvna monohrafiia / za zah. red. V. Felyka, V. Kuryla. K.: «Vydavnytstvo Liudmyla», 2023. 704 s.

3. Hlotov B. B. Viter D. V. Kulturno-tsivilizatsiyni vybir ukrainskoho narodu : monohrafiia / B.B. Hlotov,. K.: Monolit, 2009. 318 s.
4. Pedak I. S., Ryzhykova I. V. Tendentsii podannia katehorialnogo aparatu «derzhavnyi kontrol» u teoretychnii refleksii. Derzhava ta rehiony. Serii: Derzhavne upravlinnia. 2012. № 2 (38). S. 37-42.
5. Pro osnovni zasady derzhavnogo nahliadu (kontroliu) u sferi hospodarskoi diialnosti. Postanova Zakon Ukrainy № 877-V vid 5.04.2007 r. (v red. vid 09.02.2025 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>.
6. Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pytan bezpechnosti kharchovykh produktiv ta zakhystu spozhyvachiv. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 667 vid 2 veresnia 2015 r. (v red. vid 16.02.2022 r.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2015-%D0%BF#Text/>
7. Tsependa V. M. Klasyfikatsiia vydiv derzhavnogo kontroliu. Elektronne vydannia. Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia i rozvytok. DOI: [10.32702/2307-2156-2019.9.79](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2019.9.79).
8. Androshchuk I., Chabaniuk Ye. Transformatsiia suchasnykh metodiv ta instrumentiv upravlinnia suchasnymi pidpriemstvamy v konteksti vyklykiv tsyvrovizatsii. Tsentralno-ukrainskyi naukovi visnyk. Ekonomichni nauky. 2023. Vyp. 9 (42). S. 260-271.
9. Verbovyi A. O., Meniv L. D. Aktualni pytannia zakhystu prav spozhyvachiv. Naukovi visnyk Uzhhorodskoho Natsionalnogo Universytetu. Serii PRAVO. 2024. Vyp. 85. Ch. 1. S. 249-254. DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.85.1.35>.
10. Verbraucherpolitischer Bericht der Bundesregierung 2024. Deutscher Bundestag 20. Wahlperiode Unterrichtung durch die Bundesregierung. Drucksache 20/14100. 05.12.2024. URL: <https://dserver.bundestag.de/btd/20/141/2014100.pdf>